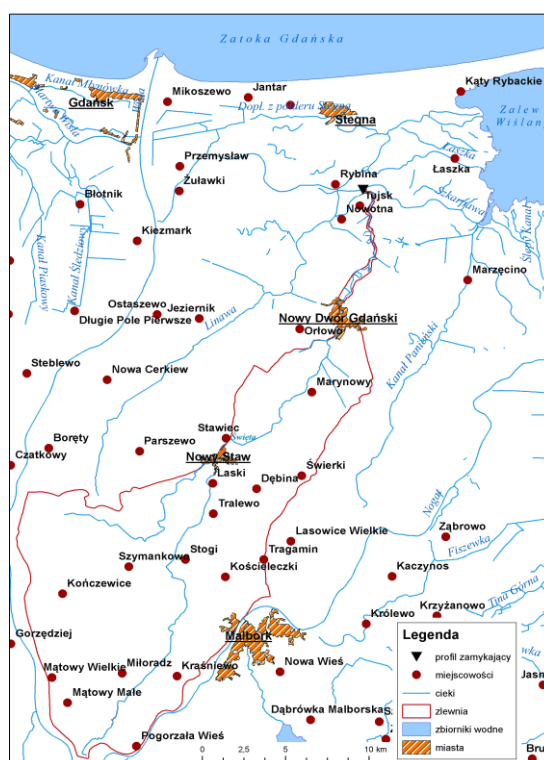

Słowa kluczowe – *Delta Wisły, Świeta, górny odcinek rzeki, Las Matawski, Szkarpada, Tuga*

Święta jest rzeką płynącą w Delcie Wisły (Ryc. 1) o długości 49,2 km i powierzchni zlewni 250 km² (Mazur, 2017). Swoją początek Święta bierze w miejscowości Mątowny Małe, w Lesie Mąteńskim (Ryc. 2), w okolicy Cypla Mąteńskiego (Ryc. 3). W Tujsku uchodzi do Szkarpany. Jest zatem według hierarchizacji Graveliusa ciekim II rzędu. Głównym lewostronnym jej dopływem jest Mała Święta uchodząca w Nowym Stawie. Do głównych prawostronnych dopływów Świętej należą z kolei Kanał Świerkowski i Dębińska Struga (Cyberski i Mikulski, 1976).

Ryc. 1. Lokalizacja zlewni Świętej na tle ogólnej sieci hydrograficznej

Ryc. 2. Tablica informacyjna Rezerwatu Przyrody Las Mątański

Ryc. 3. Początek rzeki Świętej w Mątowach Małych

Wielkość przepływu Świętej uwarunkowana jest sytuacją hydrometeorologiczną oraz działalnością człowieka, z której najważniejszymi są zrzuty wody z polderów oraz z oczyszczalni ścieków. Na poziom wody Świętej wpływa w dużej mierze stan wód Zalewu Wiślanego, co powoduje dobowe wahania, wynoszące nawet 1,5 m (Cyberski i Mikulski, 1976).

Od rezerwatu do Nowego Stawu

Źródło Świętej znajduje się w Rezerwacie Przyrody Las Mątawski. W początkowym odcinku Święta jest wąska i ma charakter rowu melioracyjnego (Ryc. 4), kawałek dalej zamienia się w szeroką rzekę (Ryc. 5) z licznie występującymi rozlewiskami (Ryc. 6). W miejscowości Pogorzała Wieś nurt jest wartki, a brzegi porośnięte trzciną (Ryc. 7). W Miłoradzu rzeka znowu przypomina rów melioracyjny. Latem jest tutaj mocno zarośnięta bez widocznej wody (Ryc. 8). W tej miejscowości znajduje się też mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków (Ryc. 9), która odprowadza nieczystości do rzeki (Ryc. 10). Za Miłoradem Święta przepływa wśród pól przez takie miejscowości jak Kraśniewo (Ryc. 11), Cisy oraz Stogi. W Tralewie koryto rzeki staje się zdecydowanie szersze i mniej porośnięte (Ryc. 12). Przed Nowym Stawem we wsi Laski Święta nabiera charakteru typowego dla rzeki. Koryto jest tu szerokie, a głębokość sięga nawet do 2 metrów (Ryc. 13). W Nowym Stawie do Świętej uchodzi jej główny lewostronny dopływ - Mała Święta (Ryc. 14). W tej miejscowości koryto rzeki rozszerza się osiągając miejscami powyżej 20 metrów (Ryc. 15). Brzegi Świętej porastają głównie topole, wierzby, olchy i jesiony. W Nowym Stawie rzeka jest oznakowana jako Święta (Ryc. 16), natomiast w Nowym Dworze Gdańskim zmienia swoją nazwę na Tuga. Rzeka ta posiada także dwie rzadziej stosowane nazwy. W górnym odcinku nazywana jest Wielką Świętą, a w dolnym Tują. Za Nowym Stawem rzeka płynie wśród pól i farm wiatrowych (Ryc. 17).

Ryc. 4. Świętej w okolicy wsi Mątowy Małe

Ryc. 5. Szerokie koryto rzeki w Mątowach Małych

Ryc. 6. Rozlewisko Świętej w lasku w Mątowach Małych

Ryc. 7. Święta porośnięta trzcina we wsi Pogorzała Wieś

Ryc. 8. Święta w Miłoradzu

Ryc. 9. Oczyszczalnia ścieków w Miłoradzu

Ryc. 10. Zrzut z oczyszczalni do Świętej

Ryc.1 1. Świeta w Kraśniewie

Ryc. 12. Świeta we wsi Tralewo

Ryc. 13. Rzeka przed miastem Nowy Staw

Ryc. 14. Mała Święta uchodząca do Świętej w Nowym Stawie

Ryc.15. Świeta przepływająca przez miasto Nowy Staw

Ryc.16. Oznakowanie rzeki w Nowym Stawie

Ryc. 17. Święta za Nowym Stawem

Święta to niezwykle urokliwa i bogata w malownicze żuławskie krajobrazy droga wodna. Dla osób ceniących spokój i ciszę rzeka jest idealnym miejscem do uprawiania turystyki wodnej. Mimo, że Święta jest jedną z głównych rzek na Żuławach Wiślanych, pozostaje dla wielu nieznanym szlakiem wodnym. Związane jest to z brakiem zainteresowania władz regionu turystyczną promocją rzeki.

Literatura

- Cyberski, J., Mikulski, Z., 1976. *Stosunki hydrograficzne*, [w:] B. Augustowski B (red.), *Żuławy Wiślane*, Gdańsk.
- Mazur, P., 2017. *Zagrożenia jakości wód rzeki Tugi*, Maszynopis, Gdańsk, Katedra Hydrologii, Uniwersytet Gdański.

Krótką notką o autorze: absolwentka Uniwersytetu Gdańskiego kierunku Geografia o specjalizacji geografia fizyczna. Zainteresowania: chemia wód powierzchniowych, zagospodarowanie wód Deltę Wisły, ochrona środowiska, dydaktyka geografii.